

Nukentėjusių teisės baudžiamosiose bylose - Kroatija

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas: [hr](#).

Nusikaltimų aukos ikiteisminio tyrimo metu ir nagrinėjant baudžiamąsias bylas turi įvairias teises, o ypatinga apsauga teikiama vaikams ir nusikaltimų lytinio apsisprendimo laisvei ir prekybos žmonėmis aukoms.

Nusikaltimo auka turi teisę:

- gauti informaciją, kurią privalo teikti policija, tyrėjas, prokuratūra (*državno odvjetništvo*) ir teismas;
- iš paramą nusikaltimų aukoms teikiančių įstaigų, organizacijų ir institucijų gauti veiksmingą psichologinę ir kitą ekspertų teikiamą pagalbą;
- dalyvauti baudžiamojoje byloje kaip nukentėjusioji šalis;
- būti prokuroro (*državni odvjetnik*) informuota apie veiksmus, kurių buvo imtasi remiantis aukos pareiškimu ir pateikti skundą vyriausiajam prokurorui (*viši državni odvjetnik*);
- gauti valstybės finansuojamą specialisto konsultaciją, jeigu dėl nusikaltimo patyrė didelių psichosomatinių sutrikimų arba buvo labai rimtų pasekmių;
- pareikšti susijusį ieškinį dėl žalos atlyginimo;
- gauti kompensaciją pagal atskirą įstatymą, jeigu dėl smurtinio nusikaltimo patyrė sunkius kūno sužalojimus arba sveikata buvo sunkiai sutrikdyta.

Nusikaltimo lytinio apsisprendimo laisvei arba prekybos žmonėmis auka, be pirmiau išvardytų teisių, turi šias teises:

- prieš apklausą susisiekti su valstybės finansuojamu advokatu, kurio išlaidos apmokamos iš biudžeto;
- teisę į valstybės finansuojamą advokatą;
- policijos komisariate arba prokuratūroje būti apklaustam tos pačios lyties asmens;
- kad apklausos metu dalyvautų asmuo, kuriuo pasitiki;
- neatsakyti į nereikalingus klausimus, susijusius su asmeniniu gyvenimu;
- prašyti, kad apklausa būtų surengta naudojant audiovizualinę įrangą;
- teisę į asmens duomenų konfidencialumą;
- reikalauti rengti uždarus teismo posėdžius;
- apie šias teises būti teismo, prokuroro ir policijos informuotam prieš pirmą apklausą.

Jeigu nusikaltimo auka tapo vaikas, be pirmiau išvardytų teisių, jis turi šias teises:

- teisę į valstybės finansuojamą advokatą;
- dalyvaujant procedūrose būti lydimum asmens, kuriuo pasitiki;
- teisę į asmens duomenų konfidencialumą;
- būti apklausiamas ne teisme, o savo namuose arba kitoje specialiai įrengtoje patalpoje;
- reikalauti rengti uždarus teismo posėdžius;
- kad apklausa būtų vykdoma toje pačioje patalpoje su vaiku nedalyvaujant teisėjui ar šalims, naudojant audiovizualinę įrangą, valdomą profesionalaus padėjėjo;
- kad per apklausą būtų skiriamas ypatingas dėmesys, siekiant nepakenkti vaiko psichikos sveikatai.

Vaikais yra laikomi visi 18 metų nesulaukę asmenys.

Vaikus liudytojus ir aukas turi apklausti ikiteisminio tyrimo teisėjas įrodymų rinkimo stadijoje, o vaikas liudytojas į teismą išskviečiamas per savo tėvus arba globėjus.

Privatus kaltinimas

Pranešus apie nusikaltimą, prokuroras baudžiamąjį persekiojimą dažniausiai pradeda savo iniciatyva.

Privatus kaltinimas baudžiamojoje byloje gali būti pareiškiamas dėl nusikaltimų, dėl kurių ji iškeliami pareiškus privatų kaltinimą. Privatus kaltinimas turi būti pareiškiamas per tris mėnesius nuo dienos, kurią įgaliotasis fizinis arba juridinis asmuo sužinojo apie nusikaltimą ir nusikaltėlį.

Susijęs ieškinys dėl žalos atlyginimo

Nusikaltimo auka yra ir nukentėjusioji šalis, todėl turi teisę teisme pareikšti susijusį ieškinį dėl žalos atlyginimo.

Toks ieškinys gali apimti tokius reikalavimus:

- kompensuoti žalą – tai gali būti turtinė arba neturtinė žala (pvz., patirtas skausmas, baimė);
- grąžinti prarastus daiktus, jeigu nukentėjusioji šalis gali įrodyti, kad buvo tokių daiktų savininkas arba teisėtas valdytojas;
- pripažinti negaliojančiu konkretų sandorį, jeigu turtinis sandoris buvo sudarytas nusikalstamu būdu (jeigu kaltinamasis privertė nukentėjusįjį sudaryti sutartį).

Susijęs ieškinys dėl žalos atlyginimo kaltinamajam gali būti pareikštas baudžiamojoje byloje arba iškeliant atskirą civilinę bylą. Jeigu ieškinys pareiškiamas baudžiamojoje byloje, kad jis būtų priimtas nagrinėti, būtina, kad teismas priimtų apkaltinamąjį nuosprendį.

Toks nuosprendis nėra būtinas nagrinėjant civilinėje byloje pareikštą ieškinį.

Nukentėjusiųjų šalių teisės tyrimo metu ir baudžiamajame procese

Tyrimo metu nusikaltimo aukos, privatūs kaltintojai ir nukentėjusieji turi teisę nurodyti faktus ir vėliau pateikti juos patvirtinančius įrodymus, kurie yra reikšmingi nusikaltimui, nusikaltėliui (-iams) ir reikalavimams susijusiame ieškinyje dėl žalos atlyginimo nustatyti.

Auka, kuri kaip nukentėjusioji šalis dalyvauja baudžiamojoje byloje, turi teisę:

- kalbėti savo gimtąja kalba, įskaitant kurčiųjų arba nereginių ir kurčių asmenų gestų kalbą, ir gauti vertėjo pagalbą, jeigu ji nesupranta kroatų kalbos arba ja nekalba, ir gauti vertėjo arba gestų kalbos vertėjo pagalbą, jeigu ji kurčia arba neregė ir kurčia;
- kalbėti savo gimtąja kalba;
- pareikšti susijusį ieškinį dėl žalos atlyginimo ir teikti prašymus dėl laikino draudimo;
- būti atstovaujamas;
- nurodyti faktus ir vėliau pateikti juos patvirtinančius įrodymus;
- dalyvauti įrodymų nagrinėjimo posėdyje;
- atvykti į bylos nagrinėjimą, dalyvauti įrodymų nagrinėjimo posėdyje ir padaryti baigiamąjį pareiškimą;
- susipažinti su bylos dokumentais;
- prašyti būti prokuroro informuota apie veiksmus, kurių buvo imtasi remiantis aukos pareiškimu ir pateikti skundą vyriausiajam prokurorui;
- paduoti skundą;
- pateikti prašymą dėl baudžiamojo persekiojimo ir pareikšti privatų kaltinimą;
- gauti informaciją apie atmetą baudžiamąjį kaltinimą arba prokuroro sprendimą nepradėti baudžiamojo persekiojimo;
- vykdyti baudžiamąjį persekiojimą vietoj prokuroro;
- siekti ankstesnės padėties atkūrimo;
- būti informuotas apie baudžiamosios bylos baigtį.

Prokuratūra ir teismas privalo ikiteisminio tyrimo metu ir kiekvienu baudžiamojo proceso etapu nagrinėti, ar esama kokių nors galimybių kaltinamajam atlyginti nukentėjusiai šaliai dėl nusikaltimo padarytą žalą. Be to, jie privalo nukentėjusiąją šalį informuoti apie tam tikras įstatymuose nustatytas teises (nukentėjusiosios šalies teisę kalbėti savo gimtąja kalba, teisę pareikšti susijusį ieškinį dėl žalos atlyginimo ir kt.).

Teisė gauti finansinę kompensaciją

Nusikaltimų aukų finansinės kompensacijos įstatyme (*Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela*) (*Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys) Nr. 80/08 ir 27/11) nustatyta Kroatijoje įvykdytų tyčinių smurtinių nusikaltimų aukų arba jų giminaičių teisė į finansinę kompensaciją laikantis tame įstatyme nustatytų sąlygų.

Šiame įstatyme nustatyta tyčinių smurtinių nusikaltimų aukų teisė į finansinę kompensaciją ir pasinaudojimo teise į kompensaciją būtinosis sąlygos ir tvarka, įstaigos, kurios priima sprendimus ir dalyvauja sprendimų dėl teisės į kompensaciją priėmimo, taip pat įstaigos ir tvarka tarpvalstybinėse bylose.

Tyčinio smurtinio nusikaltimo aukos turi teisę gauti finansinę kompensaciją iš valstybės biudžeto.

Policija, prokuratūra ir teismai turi pareigą pateikti informaciją apie teisę gauti kompensaciją, išduoti reikalingas prašymo formas ir aukos prašymu pateikti bendro pobūdžio rekomendacijas ir informaciją, kaip pildyti prašymą ir kokius pagrindžiančius dokumentus reikia pridėti.

Finansinės kompensacijos prašymus reikia teikti Teisingumo ministerijai, o juos užpildyti galima naudojant formą, kurią galima atsisiųsti iš ministerijos svetainės.

Nusikaltimų aukų finansinės kompensacijos prašymo forma_hr

Prašymai turi būti pateikiami per šešis mėnesius nuo nusikaltimo įvykdymo dienos. Jei yra teisėtų priežasčių, dėl kurių auka negalėjo tokio prašymo pateikti laiku, ji turi tai padaryti per tris mėnesius nuo tos dienos, kurią šios priežastys nustoja egzistavusios, ir bet kuriuo atveju per trejus metus nuo nusikaltimo įvykdymo dienos.

Jei auka yra nepilnametis arba neveiksnius asmuo ir jo teisinis atstovas nepateikė prašymo per šešis mėnesius nuo nusikaltimo įvykdymo dienos, šešių mėnesių laikotarpis pradedamas skaičiuoti nuo asmens aštuonioliktojo gimtadienio arba nuo dienos, kurią iškeliamas baudžiamoji byla, po to, kai asmuo sulaukia pilnametystės, arba nuo dienos, kurią asmuo vėl tampa veiksniu.

Asmenys, turintys teisę gauti finansinę kompensaciją:

- smurtinio nusikaltimo aukos, kurios yra Kroatijos Respublikos piliečiai, Europos Sąjungos valstybės narės piliečiai arba asmenys, nuolat gyvenantys Europos Sąjungoje, jeigu nusikaltimas buvo įvykdytas Kroatijoje;
- auka, kuri dėl nusikaltimo patyrė sunkius kūno sužalojimus arba kurios sveikata buvo sunkiai sutrikdyta (tokia auka turi teisę gauti kompensaciją už gydymo išlaidas, jeigu jos neatlyginamos iš privalomojo sveikatos draudimo lėšų, neviršijant Kroatijos Respublikoje galiojančio sveikatos draudimo dydžio, ir kompensaciją už prarastas pajamas, bet ne daugiau kaip 35 000 HRK);
- mirusios aukos artimas giminaitis (sutuoktinis arba partneris, vaikas, tėvai arba įtėviai, įvaikis, patėvis arba pamotė, povaikis, tos pačios lyties partneris, seneliai ir anūkai, jei jie priklausė tam pačiam namų ūkiui kaip ir auka) (toks giminaitis turi teisę gauti kompensaciją už prarastą pagal įstatymą mokamą išlaikymą, bet ne daugiau kaip 70 000 HRK);
- jeigu auka mirė, laidojimo išlaidas apmokėjęs asmuo turi teisę gauti ne didesnę nei 5 000 HRK kompensaciją;
- jeigu apie nusikaltimą policijai pranešama arba policija ar prokuratūra apie jį praneša per šešis mėnesius nuo nusikaltimo įvykdymo dienos, nepaisant to, ar nusikaltėlis yra žinomas.

Nustačius kompensacijos sumą, atsižvelgiama į aukos elgesį nusikaltimo metu ir po jo arba į aukos veiksmus, prisidėjusius prie žalos, bei žalos mastą, į tai, ar asmuo nukentėjo tiesiogiai, ir ar apie nusikaltimą jis pranešė kompetentingoms institucijoms bei kada tai padarė. Be to, įvertinamas aukos bendradarbiavimas su policija ir kompetentingomis institucijomis, siekiant patraukti nusikaltėlių baudžiamojon atsakomybėn, atsižvelgiant į tai, ar tiesiogiai nukentėjęs asmuo prisidėjo prie žalos arba ją padidino; bet kuriuo iš šių atvejų kompensacija, kurią auka turės teisę gauti, bus atitinkamai sumažinta. Prašymas gauti kompensaciją bus atmestas, arba kompensacijos suma sumažinta, jei bus nustatyta, kad auka dalyvavo organizuojuose nusikaltimuose arba nusikalstamoje organizacijoje. Be to, prašymas atlyginti žalą gali būti netenkinamas arba jo suma sumažinta, jei visos kompensacijos sumos suteikimas prieštarautų sąžiningumo, moralės ar viešosios tvarkos principui.

Pranešimas apie nusikaltėlio paleidimą į laisvę

Kaltinamajam skyrus laisvės atėmimo bausmę, Teisingumo ministerijos nepriklausoma paramos aukoms ir liudytojams tarnyba informuoja auką apie kalinio paleidimo į laisvę (besąlygiško paleidimo ir lygtinio paleidimo) dieną.

Įstatymu nustatyta pareiga informuoti aukas apie kalinio paleidimą į laisvę

Pagal Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas laisvės atėmimo bausmių vykdymo įstatymas, (*Zakon o izmjena i dopunama Zakona o izvršenju kazne zatvora*) nuostatas Teisingumo ministerijos nepriklausoma paramos aukoms ir liudytojams tarnyba turi informuoti auką, nukentėjusiąją šalį arba jos šeimą apie kalinio paleidimą į laisvę.

Aukos apie kalinio paleidimą į laisvę informuojamos tais atvejais, kai buvo padarytas nusikaltimas lytinio apsisprendimo teisei ir seksualinei moralei, gyvybei ir galūnėms arba smurtiniai nusikaltimai.

Pirmiau minėta informacija aukai, nukentėjusiajai šaliai arba jos šeimai pateikiama neatsižvelgiant į tai, ar kalinys paleidžiamas besąlygiškai ar lygtinai.

Be to, priimdami sprendimą dėl to, ar tikslinga leisti kaliniui išvykti iš kalėjimo į savo nuolatinę ar laikiną gyvenamąją vietą, įkalinimo įstaigos ar kalėjimai gali reikalauti probacijos tarnybos nustatyti aukos arba aukos šeimos požiūrį į atliktą nusikaltimą.

Nepriklausoma paramos aukoms ir liudytojams tarnyba rengia ataskaitas probacijos tarnybai, remdamasi pokalbiais su auka.

Parama aukoms ir liudytojams

Paramą aukoms ir liudytojams Kroatijos Respublikoje koordinuoja Nepriklausoma paramos aukoms ir liudytojams tarnyba (*Samostalna služba za podršku žrtvama i svjedocima*) prie Teisingumo ministerijos.

Aukos ir liudytojai gali pasinaudoti parama ir informacija, kurią teikia teismo paramos aukoms ir liudytojams departamentas.

Tokie departamentai buvo įsteigti septyniuose apygardos teismuose (*županijski sudovi*), būtent Zagrebe, Zadare, Osijeke, Vukovare, Splite, Sisake ir Rijekoje. Šie departamentai aukoms (ir liudytojams) ir juos lydintiems asmenims teikia emocinę paramą, praktinę informaciją ir informaciją apie jų teises. Paramą taip pat teikia kompetentingų savivaldybių ir baudžiamųjų nusižengimų bylų teismų (*općinski ir prekršajni sudovi*) departamentai.

Aukos informaciją apie jų teises ir joms teikiamos paramos rūšis taip pat gali **nemokamai gauti telefonu 116 006 susisiekus su nacionaliniu nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų aukų skambučių centru** (žr. nacionalinio skambučių centro svetainę).

Teisingumo ministerija aukoms ir liudytojams taip pat teikia paramą ir informaciją apie jų teises, o užklausas galima siųsti e. pašto adresu zrtve.i.svjedoci@pravosudje.hr arba į Kroatijos teisingumo ministerijos svetainę <https://pravosudje.gov.hr/>.

Parama aukoms ir liudytojams tarpvalstybinėse bylose

Prie Teisingumo ministerijos įsteigta Nepriklausoma paramos aukoms ir liudytojams tarnyba teikia paramą ir informaciją tiek liudytojams, tiek aukoms, kurie šaukiami pateikiant tarptautinio teismo bendradarbiavimo prašymus (įskaitant karo nusikaltimų liudytojus).

Liudytojams, kurie šaukiami liudyti Kroatijos Respublikos teismuose, arba kroatams liudytojams, kurie yra šaukiami liudyti užsienio teismuose, išsiunčiami informaciniai raštai.

Karo nusikaltimų liudytojams prireikus suteikiama fizinė apsauga ir parama siekiant pasirengti kelionei ir dalyvauti kompetentingoje teisminėje institucijoje (liudytojų ir kitų šalių, šaukiamų į baudžiamojo proceso, susijusio su karo nusikaltimais, metu kompetentingose teisminėse institucijose vykdomą apklausą Kroatijos Respublikoje arba už Kroatijos ribų, kai tokia parama susijusi su tarptautinio teismo bendradarbiavimo prašymu, atveju).

Norėdami surasti reikiamą informaciją, spustelėkite toliau esančias nuorodas

[☞ 1 - Mano, kaip nusikaltimo aukos, teisės](#)

[☞ 2 - Pranešimas apie nusikaltimą ir mano teisės tyrimo arba teismo nagrinėjimo metu.](#)

[☞ 3 - Mano teisės pasibaigus teisminei nagrinėjimui](#)

[☞ 4. Kompensacija](#)

[☞ 5 - Mano teisės į paramą ir pagalbą](#)

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija

neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis.
Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 09/10/2018